

VOORWOORD

Voorjaar 2019.

Het voorjaar en de vroege zomer is een drukke periode binnen onze vereniging. Wekelijks worden een kleine duizend nestkasten gecontroleerd, vogels geringd, reparaties uitgevoerd. Ben je wel eens meegewandeld, met een controleur? Ik zou het zeker doen, er gaat een wereld voor je open!

Ook zijn er velden en bermten ingezaaid met wilde bloemen en kruiden. Deze planten zorgen voor een goed bodemevenwicht en voor biodiversiteit. Ze zorgen ook voor voedsel en beschutting voor allerlei kleine zoogdieren, vogels en insecten.

De oeverwanden voor de zwaluwen zijn weer hersteld en grote stukken heide zijn opgeschoond. Ook is er veel rommel opgehaald uit het bos door onze jeugdleden en er is les gegeven op basisscholen over de natuur. Er is getimmerd, er waren speurtochten en elke zaterdag, stipt om tien uur, vertrok een afwisselende groep leden het bos in voor een boswandeling. Sportief, leerzaam en erg gezellig. Inmiddels komen er ook mensen van buiten de vereniging op af.

En zo was er nog veel meer

Daarnaast hebben we óók wensen. Onder andere om méér te mogen meedenken en meepraten over het behoud van de natuur en de biodiversiteit in onze gemeente. In een gesprek met de wethouder, de heer Mulder, is afgesproken dat er voor onze vereniging een vaste contactpersoon komt binnen de gemeente. Er is dan een directe lijn. Dat is een mooi begin.

Een hele lijst dus van wat we al doen en wat we nog willen. Helaas komen we op dit moment echt structureel mensen en handen tekort. Ik wil je daarom vragen om er deze zomer eens over na te denken of er binnen de vereniging niet iets is waar je mee zou willen helpen.

Helpen met de jeugd? Meepraten met de gemeente? Klussen doen in het bos? Een nestkastroute lopen? Helpen met een Beleefdag of op de markt of een andere PR activiteit? In een van de werkgroepen meedoen? Lesgeven op een basisschool? Bestuur?

Je ziet het. Keuze genoeg! Hopelijk is er iets voor je bij!

Voor nu wens ik iedereen van harte een hele fijne zomer en hoop je te zien op een van de ledencontactavonden, die vanaf september weer starten.

Clarien Cornelisse, voorzitter

AGENDA

Wat komen gaat!

- 02-09-2019 Ledencontactvergadering. Aanvang 20.00 uur bij Kroko Multipunt, Heerenweg 42, IJhorst. Met lezing van Roelof Jan Koops over plantengallen.
- 07-09-2019 Excursie plantengallen o.l.v. Roelof Jan Koops. Start 10.00 Inforuimte SBB Vijverweg 5, Punthorst.
- 21-09-2019 Opschonen van de heide. Plaats en tijd wordt nog bekend gemaakt.
- 07-10-2019 Ledencontactvergadering. Aanvang 20.00 uur bij Kroko Multipunt, Heerenweg 42, IJhorst. Met lezing door Dhr. Booi over natuur in eigen land.
- 04-11-2019 Ledencontactvergadering. Aanvang 20.00 uur bij Kroko Multipunt, Heerenweg 42, IJhorst. Met lezing van Marc Siepman over alle kleine diertjes helpen. (bodemleven).
- 02-12-2019 Ledencontactvergadering. Aanvang 20.00 uur bij Kroko Multipunt, Heerenweg 42, IJhorst.
- 16 t/m 23-05-2020 Natuurreis.
Iedere zaterdagmorgen 10.00 tot 11.30 uur Inloopochtend met wandeling.
Inforuimte SBB, Vijverweg 5, Punthorst.

JEUGDAGENDA

2019

- 22-06-19 Reisje naar Natuurpark Lelystad. We vertrekken om half 9 van het marktplein in Staphorst. Opgeven tot uiterlijk 30 maart i.v.m. het bespreken van een bus en gids. Kosten € 10 voor leden en € 15 voor niet-leden. Zelf eten en drinken meenemen.
- 21-09-19 Heide opschonen. Plaats en tijd worden nog bekend gemaakt.
- 12-10-19 Puzzeltocht. Inforuimte SBB aan de Vijverweg. Aanvang 13.30 uur. Niet-leden betalen € 1,00. Opgeven tot 5 oktober.
- 09-11-19 Gezamenlijk een groot insectenhotel timmeren. Misschien nog een vervolgdag om het hotel te plaatsen. Inforuimte SBB aan

de Vijverweg. Aanvang 13.30 uur. Niet-leden betalen € 2,50.
Opgeven tot 2 november.

2020

11-01-2020

Spel / film / quiz. uitdelen nieuwe programma's. Inforuimte SBB
aan de Vijverweg. Aanvang 13.30 uur. Niet-leden betalen €
1.00.

VELDWAARNEMINGEN

Datum	Soort:	Plaats:	Waarnemer(s)
Vogels:			
24-01-2019	Turkse Tortel	Broedend op 2 eieren terwijl het sneeuwde.	Fam .Rolleman
25-01-2019	Zwarte Specht	Boswachterij Staphorst, vak 57.	Harry van Wijk
27-01-2019	Putter 14 exempl.	IJhorst, Sparrenlaan 32	Fam. Rolleman
28-01-2019	Kerkuil	Staphorst, Drafkistenweg	Fam. J. Vos
01-02-2019	Blauwe Kiekendief	Balkbrug, Westerhuizingerweg	Jan Nijboer
17-02-2019	Humes Bladkoning (zeer zeldzaam)	Balkbrug, Iepenlaan	Jan van Marle
27-02-2019	Kraanvogel (6 ex.)	Balkbrug, Hoofdweg 8. Overvliegend	Saskia Gerrits
28-02-2019	Houtsnip, 3 exempl.	Bosw. Staphorst. Omg. Zoere Grachten	Klaas Koobs
10-03-2019	Rode Wouw	IJhorst, Kerkweg	Fam. G. v.d. Berg

Datum	Soort:	Plaats:	Waarnemer(s)
19-03-2019	Tijftjaf (gehoord)	Balkbrug, Kastanjelaan	Jan Paasman
	Vink ± 100 exempl.	IJhorst, Koedrift	Evert Rolleman
21-03-2019	Tijftjaf (gehoord)	Parkeerplaats Zwarte Dennen	Harry van Wijk
22-03-2019	Witte Kwikstaart	IJhorst, Stenen Duiker	Harry van Wijk
24-03-2019	Bonte vliegenvanger	Bosw. Staphorst vak 50	Gerrit Jan Timmer
28-03-2019	Rode Wouw	IJhorst, Heerenweg 18a	Vrouk Muller
31-03-2019	Klapekster	Boswachterij Staphorst, Vier Bergen	Arnold Lassche
05-04-2019	Wulp 4 exempl. Baltsend	Dickninge, Tolhuis	Fam. G. v.d. Berg
08-04-2019	Bonte Vliegenvanger	Bosw. Staphorst, vak 31	Harry van Wijk
08-04-2019	Roodborsttapuit Geelgors	Boswachterij Staphorst, Vier Bergen	Harry van Wijk

© Aija Admiraal

Datum	Soort:	Plaats:	Waarnemer(s)
09-04-2019	Fitis (gehoord)	Balkbrug, Haardennen	Jan Paasman
10-04-2019	Boerenzwaluw	Boswachterij Staphorst Vier Bergen	Berend Witte Harry van Wijk
08-04-2019 20-04-2019	Kraanvogel 5 exempl	Rouveen, Veerslootslanden	André Huls
13-04-2019	Zwartkop Boompieper	Boswachterij Staphorst	Jan Paasman
19-04-2019	Kraanvogel	IJhorst, Leijerhooilanden	Roelof Jan Koops
20-04-2019	Georde Fuut 2 ex.	Staphorst, Conradsplas	André Huls
21-04-2019	Gierzwaluwen	Meppel, Oosterboer	Fam. van Lubek
22-04-2019	Koekoek (gehoord)		Fam. Jan Huls
24-04-2019 05-05-2019	Rode Wouw Lepelaar	IJhorst, De Vledders t.h.v. Schotsweg 19	Arend Mateboer
05-05-2019	Gote Bonte Specht 3 exempl.	Ruinerwold, Koekangerw t.h.v. Sultansmeer	Geertje Zwiers Ep Meekhof
09-05-2019	Gele Kwikstaart jong dood tegen raam	Ruinerwold, Oosteinde	Geertje Zwiers Ep Meekhof
09-05-2019	Wulp (4 exempl.)	Ruinerwold Hesselterweg	Geertje Zwiers Ep Meekhof
Vlinders:			
15-02-2019	Citroenvlinder	Diverse locaties	Thijs Tuin, Jaap Padding Harry van Wijk
25-02-2019	Citroenvlinder	Staphorst, Kostersland	Fam. G.J. Timmer
19-03-2019	Gehakkelde Aurelia	IJhorst, Dennenlaan 3	Harry van Wijk
22-03-2019	Dagpauwoog	IJhorst, Dennenlaan 3	Harry van Wijk
29-03-2019	Oranjetipje	Staphorst, Lankhorsterweg 5	Hendrikje Vos
12-04-2019	Oranjetipje	Balkbrug, Haardennen	Jan Paasman

Datum	Soort:	Plaats:	Waarnemer(s)
15-04-2019	Bonte Zandoog Oranjetipje	Boswachterij Staphorst Resp. vak 22 en 1.	Harry van Wijk
Zoogdieren:			
25-02-2019	Ree (9 exempl.)	Staphorst, Lankhorsterweg.	Fam. J. Vos
13-04-2019	Eekhoorn	Punthorst, Vijverweg 5	Jan & Roel Dunnink
16-04-2019	Eekhoorn	Bosw. Staphorst, vak 7	Jan Dunnink Gerrit Jan Timmer
24-04-2019	Eekhoorn	Bosw. Staphorst, vak 24	Harry van Wijk
06-05-2019	Steenmarter	Keppelweg	Gerard Oldeman
09-05-2019	Das	Boswachterij Staphorst, Vijverweg	Jaap Padding Harry van Wijk
Reptielen:			
21-04-2019	Adder	Bosw. Staphorst, vak 30	Wandelgroep nbv

VAN DE REDACTIE

Na een lange periode als redactie lid neemt Roelof Talen afscheid van de redactie van ons blad de Scharrelaar. We komen zijn naam als redactie lid voor de eerste keer tegen in de Scharrelaar van 1976. Dat is een hele periode. Wegens verhuizing van Roelof en zijn vrouw naar Giethoorn neemt hij afscheid als redactie lid. We hebben begrip voor zijn standpunt, soms is het genoeg geweest. We bedanken Roelof voor zijn jarenlange inzet voor ons blad en wensen hem goede jaren toe samen met zijn vrouw in Giethoorn.

DE BOSSLANKMIER EN DE TRUFFELGAL

In november 2017 vond ik een truffelgal, veroorzaakt door de truffelgalwesp (*Andricus quercusradicis*) aan de voet van een grote zomereik in het Carstenbos. De gal, die erg op een truffel lijkt, is normaal gesproken meestal bedekt met mos en bladeren en daardoor moeilijk vindbaar, als je er naar op zoek bent. In dit geval was de gal zichtbaar geworden door krab-activiteiten van dassen. Ik bracht de oude gal mee naar huis voor een nadere bestudering.

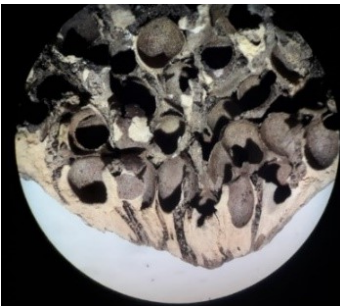

De truffelgal

Thuis gekomen legde ik de gal op de keukentafel om vervolgens de microscoop te installeren. Na een poosje liepen er verschillende kleine mieren de tafel op en neer. Toen ik de gal (4 x 3 cm) opende, kwamen er nog een aantal mieren tevoorschijn. Het bleek te gaan om de Bosslankmier (*Temnothorax nylanderi*). In

totaal zaten er negen mieren in. Acht daarvan waren werksters en één een koningin. De bosslankmier is een algemene soort van de hogere zandgronden in Nederland. Ze leeft vooral in bosgebieden en heeft zeer kleine kolonies van soms maar 10-100 werksters per nest. Naast het gebruik van oude gallen als nest, worden ook wel holle takjes gebruikt en zelfs eikels! De bosslankmier kan niet een eigen nest bouwen, maar kan wel bestaande ruimtes wat vergroten of aanpassen. Als de soort verstoord wordt, houdt het beestje zich dood stil. Dat verklaart misschien waarom de mieren pas de gal verlieten toen de gal op de tafel lag. Het is een mooi voorbeeld hoe het oude huis van de truffelgalwesp opnieuw wordt gebruikt door een kolonie mieren.

Roelof Jan Koops

De galkamers in de truffelgal

De bosslankmier

OVERZICHT VAN TERUGGEMELDE GERINGDE VOGELS UIT DE REGIO

RINGGEGEVENS							
Ringnr.	Ring- datum	R	Soort	Gsl.	Leeftijd	Plaats	Referentie
2466	27-05-08	3	Ooievaar	O	Nestjong, niet viegvlug	Staphorst, Mokkenland	nvt
2487	14-06-05	3	Ooievaar	O	Nestjong, niet viegvlug	Meppel. Hoogev. Weg 26-27	nvt
3596990	21-06-04	3	Steenuil	O	Nestjong, niet viegvlug	Echten, Zuidwolderweg	nvt
3775680	7-06-16	1	Steenuil	O	Nestjong, niet viegvlug	Dalfsen, Oosterkampen	nvt
3775688	7-06-16	1	Steenuil	O	Nestjong, niet viegvlug	Nieuwleusen, Westerveen 41	nvt
3775699	18-06-16	1	Steenuil	O	Nestjong, niet viegvlug	Dalfsen, Dommelerdijk 21	nvt
3811874	08-06-17	1	Steenuil	O	Nestjong, niet viegvlug	Nieuwleusen, Ruitenveen 25	nvt
3829381	09-06-18	1	Steenuil	O	Nestjong, niet viegvlug	Nieuwleusen, Oosterveen 54	nvt
5524111	08-08-18	P	Kerkuil	V	Nestjong, niet viegvlug	Jislum, Hikkaarderdijk	A.J. de Haan
9512	27-05-08	3	Ooievaar	O	Nestjong, niet viegvlug	Staphorst, Molenhoeksw	nvt
9518	27-05-08	3	Ooievaar	O	Nestjong, niet viegvlug	Staphorst, Conradsweg 6	nvt
9518	27-05-08	3	Ooievaar	O	Nestjong, niet viegvlug	Staphorst, Conradsweg 6	nvt
BB 06211	4-06-15	2	Bonvli	O	Nestjong, niet viegvlug	BWS, vak 24 Nk. 005 - 0830	Jan Vos

Leeswijzer

R = Ringer M = Melder

Code R en M

Gsl is geslacht

1	H. Bloemhof	O	Onbekend
2	J. Dunnink	M	Man
3	J. Mussche	V	Vrouw
4	J. Huls		
5	H. van Wijk		
6	L. Blaauw		
7	H. Luten		
P	publiek		

MELDGEGEVENS				INFORMATIE				
Meld-datum	M	Gsl.	Leeftijd/ Conditie	Plaats	Referentie	Afst. in km.	Gra-den	Tijd in dgn
21-04-18	P	O	Volgr. Ring afgelezen in het veld	De Schiphorst, Schiphorsterweg	C. Walta	4	221	3616
15-02-19	P	O	> 1 kj. Ring afgelezen in het veld	Sandebuurt, De Onlanden	R. Oosterhuis	56,9	197	4994
26-05-12	P	V	> 1 kj. Levend los door ringer	Ruinen, Oldenhave 7	J. ter Steege	5,8	144	2896
07-05-19	P	V	> 1 kj. Levend los door ringer	Ane, Verlengde Stuwdijk	Jan Leferink	23,9	249	1064
2-05-19	P	V	> 1 kj. Levend los door niet ringer	Vinkenbuurt, Koloniedijk 50	Han Bouman	3,9	254	1059
02-05-19	P	V	> 1 kj. Levend los door niet ringer	Witharen, De Leiding 1a	Han Bouman	5,7	258	1048
25-04-19	P	V	> 1 kj. Levend los door ringer	Broekland, Reuveldsweg 7	J.H. de Jonge	22,1	9	686
02-05-19	P	M	> 1 kj. Levend los door niet ringer	Witharen, De Leiding 1a	Han Bouman	4,2	296	327
8-02-19	1	O	† >1 wk. Trein-slachtoffer	Punthorst, Oosterparallelweg 159	Harm Bloemhof	83	343	184
15-05-18	P	M	> 2 kj. Levend, ring afgelezen	Eck en Wiel, Wielseweg 15	E. van Oort	89	34	3640
18-03-19	P	O	> 1 kj. Ring afgelezen in het veld	Denekamp, Broekhuis	HGV Linckens	59,7	296	3947
22-04-19	P	O	> 1 kj. Ring afgelezen in het veld	Denekamp, Schiphorstdijk 22	H.J. Tuls	59,7	296	3982
5-06-18	P	V	> 2 kj. Levend los door ringer	Diever, Pastorieweg	Chr. Both	28	190	1097

Onderstaand artikel is eerder verschenen in tijdschrift *PLANTEN*, nummer 9, april 2019 en met toestemming van *FLORON* overgenomen.

Plantenwerkgroep: Jan Paasman

DE BOLLENBANK

Over het 'oppotten' en 'uitkeren' van narcisbollen

Iedereen kent wel de narcis, die elk voorjaar in velerlei variëteiten met geel, wit en oranje de tuinen en bermen in dorpen en steden opvrolijkt. Maar niet iedereen weet, dat er in ons land ook een inheemse narcis voorkomt: de Wilde narcis. In de kop van Overijssel en aangrenzend Drenthe en Friesland staat ze als cultuurhistorisch relict in boerentuinen. De Natuurbeschermingsvereniging "IJhorst-Staphorst e.o." spant zich samen met Landschap Overijssel in voor het behoud van dit bolgewas.

De Wilde narcis (*Narcissus pseudonarcissus* ssp. *pseudonarcissus*) lijkt op de bekende Trompetnarcis, maar is in alle delen kleiner. Hij bloeit echter iets eerder en kenmerkt zich verder vooral door de lichter gele bloemdekklippen en de heldergele bijkroon.

De Wilde narcis is één van de zeldzaamste soorten van de Nederlandse flora. Ze komt nog maar op een paar oorspronkelijke groeiplaatsen voor, het meest nog in Zuid-Limburg. Vroeger moet deze Narcis in de kop van Overijssel en aangrenzend Drenthe en Friesland behoorlijk algemeen zijn geweest. Oorspronkelijk groeide de Wilde narcis hier in drassige hooilanden langs beken aan de rand van het veengebied. Omdat de plant giftig is, liet het vee hem links liggen, maar in hooi bleef het gif aanwezig en dodelijk. Dus werd hij verwijderd. Aangetrokken door de sierwaarde verplaatsten bewoners de planten naar eigen tuin en boomgaard, waar de planten het opmerkelijk goed deden. Dat was

bioloog Willem Beijerinck al in 1939 opgevallen en in 1957 verscheen van zijn hand een artikel in het tijdschrift *De Levende Natuur*¹⁾ waarin hij de aandacht vestigde op het voorkomen van de Wilde narcis in Zuidoost-Friesland en Zuidwest-Drenthe.

Foto: Wilde narcis

Foto: Edwin Dijkhuis

Foto: Een overvloed aan Wilde narcissen in een boerentuin. Een karakteristiek voorjaarsbeeld, dat helaas op steeds minder plaatsen te bewonderen is. Deze foto is gemaakt rond 1980. Op de foto staat het pand Oude Rijksweg 537 in Rouveen.

Foto: Peter Kuiper

Benieuwd naar het actuele voorkomen van Wilde narcissen, speuren leden van de Natuurbeschermingsvereniging sinds 10 jaar, al fietsend in maart, naar Wilde narcissen in tuinen in de kop van Overijssel. Aan de Drentse kant doen leden van de Werkgroep Florakartering Drenthe hetzelfde. Ook Rouvener Michiel Poolman begon in 2009 met een verspreidings- en historisch onderzoek. En hoewel uit alle naspeuringen bleek dat de Wilde narcis zich heeft weten te handhaven in boerentuinen, merkten de onderzoekers ook op dat er gaten waren gevallen in het oorspronkelijke verspreidingsbeeld en dat dit proces van achteruitgang nog steeds doorgaat. Onbekend met wat hun tuin herbergde, pakten nieuwe bewoners hun tuin rigoureus en modern aan: weg boomgaard, weg narcis!

Besloten werd maatregelen te nemen. Samen met Michiel Poolman, inmiddels werkzaam bij Landschap Overijssel, werd een plan bedacht. Om mensen bewust te maken van de bijzondere plant in hun tuinen, en zo te voorkomen dat nog meer groeiplaatsen verloren zouden gaan, is via bijdragen in regionale kranten en tijdschriften en op de regionale televisie aandacht gevraagd voor de Wilde narcis. Ook is een folder gemaakt en verspreid en is, met steun van de gemeente Staphorst, een informatiepaneel geplaatst bij een beeldbepalende boerderij (Oude Rijksweg 537) in Rouveen.

Daarnaast is gestart met de Bollenbank. Een initiatief waarbij bollen, die bij renovatie van tuinen verloren dreigen te gaan, worden uitgegraven en in een

tuin in IJhorst (de bollenbank) opgeslagen en verder opgekweekt. Ook is zaad verzameld en uitgezaaid in een kweekbak, waaruit circa 50 planten zijn opgekweekt. Er wordt nog nagedacht hoe het aantal bollen in de bollenbank kan worden vergroot.

Op vrijdag 1 maart hebben de eerste bollen uit de bollenbank een nieuw onderdak gekregen. Jan Paasman en Harm Bloemhof van de Natuurbeschermingsvereniging brachten planten rond bij 12 adressen in Rouveen, Staphorst en IJhorst, waarvan de bewoners hadden aangegeven belangstelling te hebben voor de Wilde narcis. Ze waren zeer welkom. Aan de tuinen waar de planten terechtkwamen, was aan de uitbundig bloeiende voorjaarsflora vaak al te zien dat het materiaal bij liefhebbers terecht zou komen. In verschillende tuinen zijn de planten op een geschikte plek gepoot.

Ook is een folder met aanwijzingen voor onderhoud achtergelaten: als het blad nog groen is niet maaien of uittrekken, en de rijpe, zwarte zaden vóór de maaibeurt over het gazon verspreiden.

Foto: Dirk Kok, begaan met de historie en het landschap in de gemeente Staphorst, kijkt aandachtig toe hoe de Wilde narcissen bollen worden uitgeplant in de boomgaard voor zijn boerderij in Rouveen.

Foto: Edwin Dijkhuis

Foto: Aandrukken met de voeten

Foto: Egbert de Boer

Het is een mooi initiatief, waarbij bewoners actief worden betrokken bij het behoud van een prachtige en cultuurhistorisch beeldbepalende plant. Nu maar hopen dat de Wilde narcis zich op de nieuwe groeiplaatsen thuis gaat voelen!
Tekst: Egbert de Boer

Bronnen:

Beijerinck, W., 1957. De vroegbloeiende Tijlozen (*Narcissus pseudo-narcissus* L.) in ZW-Drente en ZO-Friesland. *De Levende Natuur* 60(12): 283-288.

BOOMPJES ROEIEN VOOR DE ROOBBORSTTAPUIT

Ze doen het voor de roodborsttapuit, een vogeltje zo groot als een pimpelmees, zwarte kop en rode borst. Die broedt hier graag. Ze doen het voor de klapekster. Voor de levend barend hagedis. En voor de adder, jawel, een halve meter lang, koperbruine ogen met verticale pupil, zigzagpatroon op de rug. Die hebben ze hier ook op de Staphorster heide.

Maar als je - paradoxaal genoeg - de natuur z'n gang laat gaan, is het binnen no time uit met de pret voor de roodborsttapuit en al die andere soorten. "Een berkje groeit wel 50 tot 60 centimeter per jaar", waarschuwt Harry van Wijk (niet op de foto), al 35 jaar vrijwilliger bij Natuurbeschermingsvereniging IJhorst-Staphorst e.o. Laat een paar berkjes een paar jaar woekeren, en de hei eronder is verstikt.

Weg klapekster, weg adder. Daarom houdt de vereniging drie keer per jaar opschoningssessies. Dit keer is de strook tussen de Vier Bergen en de Zoere Grachten aan de beurt. Met zeventien man de heide op, en trekken, zagen en sjoeren maar aan die jonge boompjes. De jeugd doet ook mee - acht man sterk van de jeugdwerkgroep 'Weer of geen weer'. Van Wijk: "Die storten zich op de grootste bomen, vinden ze prachtig." Na afloop is er snert en een zo goed als kale heidestrook.

Catrien Spijkerman

Overgenomen uit Trouw

Foto's Jörgen Caris

Biologisch - dynamisch bedrijf

de Zonnehorst

Tuinderij met Boerderijwinkel • Groente - abonnementen • ECEAT Camping

100% Biologische Landbouw en Voeding.

Net buiten het dorp Nieuwleusen, aan de **Evenboersweg in Punthorst** is het biodynamische groenteteeltbedrijf **de Zonnehorst** gevestigd.

Een gevarieerd bedrijf met ook veel natuur, bloemen en bijen.

De **uitgebreide boerderijwinkel** biedt een ruime keus aan biologische producten.

Openingstijden boerderijwinkel:

Maandag van 13.00 tot 18.00 u

Woensdag en vrijdag van 09.00 tot 18.00 u

Zaterdag van 09.00 tot 13.00 u

Tevens **webwinkel** met thuisbezorging tegen een geringe vergoeding.

Over en rond de tuinderij kan ieder die dat leuk vindt het **1 ½ km lange Zonnehorstpad** wandelen om een mooie indruk te krijgen van het totaal.

Meer informatie: www.zonnehorst.nl

Kom eens aan!

Wij zijn doorlopend op zoek naar

JONG TALENT

Meer weten?
0522 - 46 32 82

DULASTA

Metaalbewerking

www.dulasta.nl

VRIJWILLIGERSREIS 2019

Op zaterdag 11 mei hadden we weer ons jaarlijks vrijwilligersreisje. Om 12 uur vertrokken we met 27 personen vanaf het marktterrein in Staphorst. Onze bestemming was de Molen van Bels aan de Bergweg in Mander. Hier hebben we onder deskundige leiding van een gids van het Overijssels Landschap een wandeltocht gemaakt. Gedurende de drie uur durende tocht werd verschillende malen gestopt om de bijzondere flora van dichtbij te bewonderen. Ook zijn we enkele malen het gebied in geweest, wat normaal verboden gebied is. Het was mooi wandelweer vaak scheen de zon en dat in zo'n prachtige omgeving. De zwartkop zong zijn liedje in de bosrand, het parelende liedje van de roodborst, het roffelen van de grote bonte specht. De vink sloeg in het hout. Onderweg werden we begeleid door het bekende geluid van de koekoek. Na zo'n acht kilometer te hebben gelopen was er een warm en koud buffet in het restaurant van de Molen van Bels, waar goed gebruik van werd gemaakt. Om acht uur waren we weer terug op het marktterrein in Staphorst. We kunnen terugzien op een mooie dag in onze mooie provincie met veel afwisselend natuurschoon.

Molen van Bels

De molen van Bels is een watermolen, een zogenaamde bovenslagmolen. Hij is gebouwd in 1725 als papiermolen. Toen de papiermakerij steeds minder opbracht, is na 1845 op de andere oever van de Mosbeek een nieuwe watermolen gebouwd. Deze werd gebruikt voor het maken van cichorei, die als koffie surrogaat werd gebruikt. In 1860 is deze molen verbouwd tot korenmolen. In 1874 is de molenvijver aangelegd. In 1916 kocht Jannes Bels de molens. Landschap Overijssel is eigenaar vanaf 1958. Op de plaats van de oude papiermolen verrees in 1962 Theeschenkerij Watermolen Bels. In een bijgebouw is een tentoonstelling van Overijsselse molens te zien.

Dal van de Mosbeek

Boven op de stuwwal van Ootmarsum ligt het dal van de Mosbeek. Langzaam welt het water uit de grond op. Onophoudelijk gaat het door. Eerst vormt het een grote plas en stroomt daarna traag naar beneden, waar het in een smal gootje verder gaat. Hier beginnen verschillende stroompjes, die samen de Mosbeek vormen. Hieraan hebben we het wonderschone landschap van het Dal van de Mosbeek te danken. Het is een bijzonder gebied met prachtige bronnen en beken en een afwisselend landschap. De grond bestaat uit keileem en dekzand, die op sommige plekken slecht doorlatend is, waardoor bronnen van grondwater ontstaan. Deze bronnen zorgden voor het ontstaan en voortbestaan van drie beken: de Hazelbekke, de Springendaalse beek en de Mosbeek. Een van de bijzondere soorten die wij gezien hebben is het vetblad, een vleesetend plantje, dat 13 tot 16 cm hoog kan worden, in Nederland een

zeldzame soort. Ook orchideeën groeien hier, onder andere rietorchis, gevlekte orchis en de breedbladige orchis. In het brongebied vind je onder andere koekoeksbloem, orchideeën, klokjesgentiaan, parnassia en de zeldzame combinatie van vlozegge en vetblad.

Vliegend Hert

In het kleinschalig houtwallenlandschap van de Mandermaten leeft de grootste kever van Europa, het vliegend hert. Deze kan wel 9 cm groot worden. Dit is de enige Twentse populatie en ook in de rest van Nederland is hij erg zeldzaam. Dat komt omdat ze leven in oude bossen of houtwallen en die zijn er bijna niet meer.

Jan Huls

WERKGROEP ROOFVOGELS EN UILEN

Resultaten 2018

Ik begin maar gewoon weer net als andere jaren met het bedanken van de controleurs en ringers van de Werkgroep roofvogels en uilen. Zonder hun inzet kan ik dit overzicht niet maken!

Op het moment van het afronden van dit verslag is het seizoen 2019 al weer begonnen. De eerste controleronde van de steenuilen en torenvalken zit er al op.

De eerste jongen van de steenuil en kerkuil zijn er ook al. Het aantal broedparen van de steenuil in de omgeving Punthorst en Nieuwleusen is minder dan vorig jaar, 15 tegenover 19 vorig jaar.

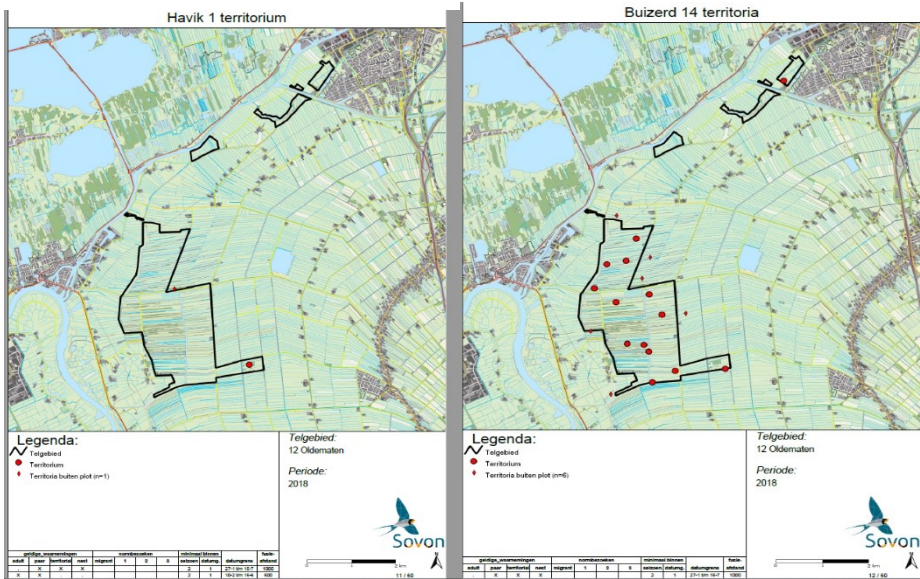
De 5 paar torenvalken in en rond Nieuwleusen hebben ieder 6 eieren. Het adulte vrouwtje steenuil met ringnummer 3709005 is na haar omzwerving via de Paltheweg in Nieuwleusen (zie verslag voorlaatste Scharrelaar) weer terug op haar oude stek aan de Middeldijk in Dalfsen en zit daar momenteel op 3 eieren. Zij is op die plek al in juni 2011 als adult vrouwtje geringd. Hopelijk is 2019 voor haar succesvoller!

Havik

Dit jaar zijn alle bekende nesten van de havik in de boswachterij Staphorst twee keer bezocht (mei en juni). In totaal bleken twee nesten bezet door een Havik. Hoewel hier naar ons idee wel jongen zijn uitgevlogen hebben wij van beide nesten het broedsucces niet kunnen vaststellen. Op mijn eigen nestkastroute in

het Carstenbos was de Havik opnieuw succesvol. Op 19 juni trof ik twee takkelingen aan op het nest.

Jeroen Bredenbeek heeft 1 territorium van de havik vastgesteld in de Veerslootlanden en 1 territorium net buiten de Olde Maten (zie onderstaand kaartje).

Buizerd

In de boswachterij Staphorst waren 6 van de bij ons bekende nesten bezet door een buizerd.

Op drie nesten hebben wij oudere jongen waargenomen (respectievelijk 1, 1, en 2). Van de overige nesten hebben wij het broedsucces niet vast kunnen stellen.

Van de buizerd zijn door Jeroen buiten de boswachterij maar liefst 20 territoria vastgesteld; 12 in de Olde Maten, 1 in de Veerslootlanden, 1 bij de Bergierslanden en 6 buiten zijn vaste telgebieden (zie bovenstaand kaartje)

Torenavalk

In ons onderzoeksgebied hingen het afgelopen jaar 46 kasten en 31 melkbussen. In totaal werden 21 nestplaatsen bezet, waarvan 13 kasten (28 % bezetting) en 8 melkbussen (25 % bezetting). Er waren 17 succesvolle broedsels. Vier broedsels zijn mislukt (3 in de eieren fase en 1 in de jongen fase).

Het aantal uitgevlogen jongen per succesvol broedsel bedroeg 4,5 (N=16), nagenoeg gelijk aan het langjarig gemiddelde van 4,4 over de jaren 1989-2018 (N=595, spreiding 3,0 tot 5,3 jongen per succesvol broedsel).

*Jonge torenvalken aan de Oosterhulst
(foto Arnold Lassche)*

In totaal werden 63 jonge torenvalken geringd (vorig jaar 35). Van twee nesten konden de jongen niet geringd worden omdat we in het ene geval te laat waren en in het andere omdat de boom vol zat met eikenprocessierupsen.

Bosuil

In de boswachterij Staphorst hangen 5 nestkasten voor de Bosuil. Hiervan waren er dit jaar 2 bezet. Beide broedsels zijn helaas mislukt. In de ene kast werd half april een nog te klein jong aangetroffen. Toen Jan Huls na 10 dagen terugkwam om te ringen was het nest leeg. In de andere kast lagen half april 3 eieren. Ook deze kast was vroegtijdig leeg.

Steenuil

Jonge steenuilen aan de Kringsloot

(foto Arnold Lassche)

We hadden het afgelopen jaar 108 kasten voor de Steenuil in ons gebied hangen. In totaal werden 35 kasten (32%) bezet door een Steenuil. Eén steenuil heeft dit jaar succesvol achter een boeiboord gebroed. Van de 36 broedsels waren er 25 succesvol (=minimaal 1 uitgevlogen jong).

Tien broedsels waren niet succesvol, 9 hiervan mislukten in de ei fase en 1 in de jongen fase.

Van 1 broedsel in een nestkast is het broedsucces onduidelijk omdat nacontrole ook hier niet mogelijk was vanwege de eikenprocessierupsen in de betreffende boom.

Het gemiddeld aantal uitgevlogen jongen per succesvol broedsel bedroeg 3,2, ongeveer gelijk aan het langjarig gemiddelde vanaf 1989 (3,1) van in totaal 408 broedsels. Het gemiddeld aantal uitgevlogen jongen per gestart legsel bedroeg 2,2.

In totaal werden 77 jonge steenuilen geringd (vorig jaar 86). Bij controle van de kasten bleken een aantal adulte vogels te zijn geringd. Daarover is in één van de vorige Scharrelaars al iets geschreven.

Kerkuil

In 1987 hingen in ons onderzoeksgebied (IJhorst, Staphorst, Rouveen en Nieuwleusen) al 15 kasten voor de Kerkuil. Het aantal kasten is in de loop der jaren uitgebreid tot maximaal 83. Het afgelopen jaar werden deze 83 kasten door 5 personen gecontroleerd. Hiervan waren er 30 (36%) bezet. In totaal waren 27 broedsels succesvol (minimaal 1 uitgevlogen jong). Van 1 nest moest het enige overgebleven jong naar een vogelasiel worden gebracht. Twee

broedsels zijn in de eieren fase mislukt. Van het derde broedsel werden bij nacontrole alle jongen dood in de kast aangetroffen.

Het gemiddeld aantal uitgevlogen jongen per succesvol broedsel bedroeg 3,3 (n=27). Het langjarig gemiddelde over 30 jaar (1988-2018) van het aantal uitgevlogen jongen per succesvol broedsel bedraagt 3,8 (n=445).

Over het gemiddelde aantal eieren per gestart of succesvol broedsel valt niet iets met enige betrouwbaarheid te zeggen. Dat komt omdat uit voorzorg zoveel mogelijk in de jongen fase wordt gecontroleerd.

In 2018 werd slechts één tweede broedsel vastgesteld. Opvallend is wel dat dit tweede broedsel werd vastgesteld in het N2000 gebied Olde Maten. In dit gebied worden vaker 2e broedsels vastgesteld. Kennelijk is in dit gebied voldoende voedsel voor de kerkuilen.

Tabel 1, Samenvatting van de resultaten van Steenuil, Kerkuil, Bosuil en Torenavalk (2017)

	Aantal nestkasten in werkgebied (aantal melkbussen)	Aantal nestkasten met broedsels (broedsels in melkbuss)	Aantal succesvolle broedsels (2 ^e broedsel)	Aantal mislukte broedsels	Aantal succesvolle broedsels (2 ^e broedsel)	(Gemiddeld) aantal uitgevlogen jongen per succesvol legsel	(Gemiddeld) aantal uitgevlogen jongen per gestart legsel	Geringd
Steenuil	108	35 ¹	25	10 ²	3,2	2,2	77	
Kerkuil	83	30	27(1)	3	3,3	2,6	81	
Bosuil	5	2	0	2	0	0	0	
Torenavalk	77 (31)	13 (8)	17	4	4,5	2,1	63	

¹ Plus 1 succesvol broedsel achter een boeiboard.

² Van 1 broedsel is het broedsucces onbekend omdat een nacontrole niet mogelijk was vanwege de aanwezigheid van eikenprocessierupsen in de betreffende boom.

Terugmeldingen van geringde kerkuilen

Het vangen van de adulte kerkuil aan het Ruitenveen

(foto Arnold Lassche)

Al onze controlegegevens worden ingevoerd in de digitale Nestkaart van SOVON. Daardoor krijgen we een beetje inzicht in de verspreiding, doodsoorzaak en leeftijd van 'onze' roofvogels en uilen. In één van de vorige Scharrelaars hebben wij iets geschreven over de terugmeldingen van steenuilen. Dit keer iets over de kerkuilen.

In 2018 hebben we voor het eerst in een aantal gevallen ook de adulte kerkuilen gevangen met behulp van een schepnet (zie foto hiernaast). Dit deden we alleen

wanneer we zeker waren van het feit dat er al jongen in de kast waren. Dat dit leuke terugmeldingen oplevert blijkt wel uit onderstaand overzicht van gemelde geringde kerkuilen. Op 9 juni vingden wij een door Jan van Dijk uit Zwolle geringde Kerkuil. Jan had deze Kerkuil op 18 juni 2013 als nestjong geringd. Deze Kerkuil was dus al 5 jaar oud. Helaas is Jan veel te vroeg gestorven en niet meer in ons midden. Wat zou het mooi geweest zijn wanneer Jan nog kennis had kunnen nemen van deze terugmelding!

Een andere vermeldenswaardige terugmelding is de op 16 juni 2017 als nestjong geringde Kerkuil. Op 21 juni 2018 werd deze Kerkuil broedend op 4 eieren aangetroffen in een kast in Zegveld (afstand 108 km).

Namens de Werkgroep Roofvogels en Uilen

Arnold Lassche

alassche@hetnet.nl

Tabel 2 Overzicht terugmeldingen van geringde kerkuilen

Nummer	Datum ringen	Geslacht	Plaats ringen	Datum terugmelding	Levend/Dood	Plaats terugmelding	(Leef)tijd in dagen	Afstand in km's
NLA...:5478310	18-jun-2013	onb	Valkenbergweg, Zwolle	9-jun-2018	levend	Ruitenveen, Nieuwleusen	1786	9,7
NLA...:5531014	7-jun-2016	onb	Dr. Larijweg, Ruinerwold	9-jun-2018	levend	B.H. Spijkweg, Punthorst	367	14,1
NLA...:5533470	23-jun-2017	onb	Cellenmuiden, Hasselt	7-nov-2018	dood	Oude Zwoitseweg, Vinkenbuurt	512	19,7
NLA...:5537245	17-jul-2018	onb	Oude Rijksweg, Rouveen	18-nov-2018	dood	Oude Rijksweg, Rouveen	124	0,1
NLA...:5377217	25-mei-2017	vrouw	Wijkweg, Rouveen	16-mei-2018	levend	Wijkweg, Rouveen	356	0,0
NLA...:5531044	22-jun-2017	onb	Oosteinde, Nieuwleuseen	16-mrt-2018	dood	Oosteinde, Nieuwleuseen	267	0,6
NLA...:5456144	10-jun-2014	onb	Ruitenveen, Nieuwleusen	1-apr-2018	dood	Binnenweg, Almen	125	45,7
NLA...:5531038	16-jun-2017	onb	Punthorst, Punthorst	5-mrt-2018	dood	Oosterhulst, Nieuwleusen	262	1,9
NLA...:5456142	10-jun-2014	onb	Middeldijk, Dalisen	11-apr-2018	dood	Oosterhulst, Nieuwleusen	1400	2,1
NLA...:5531021	16-jun-2017	vrouw	Meeleweg, Nieuwleusen	21-jun-2018	levend	Hoofdweg, Zegveld	370	108,4
NLA...:5537289	7-jul-2018	onb	Ruitenveen, Nieuwleusen	27-jul-2018	dood	Ruitenveen, Nieuwleusen	20	0,0

PROJECTEN

Op donderdag 25 April hebben wij met de leden van onze werkgroep (Harry, Jaap, Jacob, Henk en Evert) de oeverzwaluwwand aan de A28 weer opgeschoond voor het nieuwe broedseizoen. De opslag voor de wand had ook dit jaar weer ruim een meter in hoogte bereikt en belemmerde de aanvliegroute voor de zwaluwen, maar met de rugmaaier had Jaap dit probleem snel opgelost. Er is ongeveer tien meter van het opslag voor de muur weggemaaid zodat de vogels hun vrije vliegruimte weer terug hebben. We hebben de nestgaten in de wand weer dichtgemaakt met een mengsel van zand en leem, vervolgens hebben wij al het maaisel afgevoerd, zodat de wand en alles eromheen weer klaar zijn voor een nieuw broedseizoen. En net op tijd! Er vlogen namelijk al negen of tien zwaluwen boven het gebied; deze kwamen net terug van hun overwintering in Afrika na een lange reis. Het ziet er weer pico bello uit en dus zijn wij met een tevreden gevoel huiswaarts gekeerd. Wij kijken uit naar de komende zomer en hopen op veel nieuwe broedgevallen.

Namens de werkgroep Projecten,
Roelof Talen

GEVAARLIJKE INDRINGER IN HUIS.

Op onze slaapkamer kwam ik een insect tegen waarvan ik een foto heb gemaakt en daarna direct de vrijheid heb gegeven.

De volgende dag zaten er ineens twee stuks en ik dacht dat ze ergens uit het hout van de oude kaptafel kwamen. Ik ging uit van een boktor en zag gelukkig geen nieuwe sporen van houtworm.

Nadat ik deze ook naar buiten had gedaan kwam ik deze insecten toch steeds weer tegen op de slaapkamer. Ik zocht op de site van kenniscentrum voor insecten om welke boktor het ging. Er waren zo'n honderd verschillende soorten. Dit insect zat er niet bij en ik dacht al een nieuwe boktorsoort ontdekt te hebben. Na lang zoeken bij allerlei insecten werd mij duidelijk dat het geen boktor was maar een wants, namelijk de bladpootrandwants.

De bladpootrandwants is een exoot die oorspronkelijk uit Amerika komt en de laatste jaren hier steeds meer op duikt. Vanaf 2007 worden ze in Nederland waargenomen. Ze voeden zich met het sap van de kegeltjes van coniferen. In het najaar zoeken ze een plek in huis om te overwinteren. Ze scheiden een stofje af voor soortgenoten, die dat kunnen waarnemen, zodat ze massaal op een geschikte plaats bij elkaar kunnen komen om te overwinteren.

In Noord Amerika staat de bladpootrandwants ook bekend als een pestsoort, omdat ze in grote aantallen overwinteren in woningen.

Evert.

Foto, Evert

LID WORDEN VAN ONZE VERENIGING?

Voor minimaal € 10,--/jaar kunt u al lid worden van Natuurbeschermingsvereniging "IJhorst-Staphorst e.o.". U krijgt hiervoor 4x per jaar het verenigingsblad "De Scharrelaar". Voor jeugdleden tot 18 jaar, waarvan al een gezinslid lid is, kost het lidmaatschap minimaal € 3,--/jaar, maar dit lid ontvangt het verenigingsblad "De Scharrelaar" niet. Door het invullen van dit formulier en het aanmelden als lid van onze vereniging helpt u onze vereniging om de natuur in IJhorst-Staphorst en omstreken te beschermen.

Werkgroepen

Wilt u zich opgeven als lid van één van de werkgroepen, dan kunt u contact opnemen met de coördinator van de betreffende werkgroep. De gegevens vindt u in "De Scharrelaar" of op de website www.natuurbeschermingsvereniging.nl.

Op dit moment zijn de volgende werkgroepen actief:

- Jeugdwerkgroep "Weer of geen weer"
- Werkgroep Nestkastonderzoek
- Werkgroep Ringonderzoek
- Plantenwerkgroep
- Werkgroep Roofvogels en Uilen
- Werkgroep Dagvlinders en Libellen
- Werkgroep Zoogdieren
- Werkgroep Natuurreizen
- Werkgroep Ruimtelijke Ordening
- Werkgroep Projecten
- Redactie "De Scharrelaar"

Doe mee en kom ons helpen in de werkgroepen.

Lid worden van Natuurbeschermingsvereniging "IJhorst-Staphorst e.o." (strook inleveren bij de ledenadministratie; zie onder):

Er zijn 3 categorieën:

lid (€ 10,--/jaar)

iedereen van 18 jaar en ouder ontvangt 4x per jaar ons verenigingsblad "De Scharrelaar"

jeugdplus (€ 10,--/jaar)*

jeugd van 8 tot 18 jaar, waarvan GEEN andere gezinsleden lid zijn, ontvangt 4x per jaar ons verenigingsblad "De Scharrelaar". In het jaar, dat hij/zij 18 wordt, gaat het lidmaatschap automatisch over op lid (volwassen)

jeugdlid (€ 3,--/jaar)*

jeugd van 8 tot 18 jaar, waarvan al een gezinslid lid is, ontvangt GEEN verenigingsblad "De Scharrelaar". In het jaar, dat hij/zij 18 wordt, gaat het lidmaatschap automatisch over op lid (volwassen)

*) ontvangt 1x per jaar de Nieuwsbrief met activiteiten van de Jeugdwerkgroep. Hij/zij mag mee met de jaarlijkse nestkastcontrole. Een jeugdlid van 15 tot 18 jaar mag tevens naar keuze meedoen met de activiteiten van één van de werkgroepen.

NAAM: _____

ADRES: _____

PC+WOOPLAATS: _____

GEBOORTEDATUM: _____ **GESLACHT:** M / V

TEL.NR.: _____

MOBIEL NR.: _____

EMAIL: _____

HANDTEKENING: _____ (van ouder bij minderjarige)

PLAATS EN DATUM: _____

*) Ik geef hierbij toestemming tot publicatie in de media van foto's, gemaakt bij activiteiten. *) Doorhalen indien NIET van toepassing.

Ik betaal nog geen contributie, maar wacht op de factuur.

Door ondertekening van onderstaande machtiging geeft u toestemming aan de **Natuurbeschermingsvereniging "IJhorst-Staphorst e.o."** om doorlopende incasso opdrachten te sturen naar uw bank om een bedrag van uw rekening af te schrijven, wegens de **inning van de contributie per jaar** en uw bank om doorlopend een bedrag van uw rekening af te schrijven, overeenkomstig de opdracht van **Natuurbeschermingsvereniging "IJhorst-Staphorst e.o."**. Als u het niet eens bent met deze afschrijving kunt u deze laten terugboeken. Neem hiervoor binnen acht weken na afschrijving contact op met uw bank. Vraag uw bank naar de voorwaarden.

De machtiging blijft doorlopend geldig en eindigt alleen:

- ten tijde van overlijden van de "betaler"
- ten tijde van het opheffen van de "ontvanger" (Natuurbeschermingsvereniging "IJhorst-Staphorst e.o.")
- na schriftelijke opzegging van de "betaler" bij de "ontvanger"
- na uitschrijving van de "betaler" uit het ledenbestand van de "ontvanger"

De "ontvanger" behoudt zich het recht voor om het bedrag aan te passen aan de jaarlijks door de Algemene Leden Vergadering vast te stellen contributie. Deze machtiging is alleen geldig mits het onderstaande volledig is ingevuld en ondertekend.

Aanmelding/Incassomachtiging Natuurbeschermingsvereniging "IJhorst-Staphorst e.o."

Het onderstaande zo volledig mogelijk invullen en inleveren bij, of opsturen naar de ledenadministratie, Heerenweg 42, 7955 PE IJhorst; e-mail: leden@nbvijs.nl.

Gegevens rekeninghouder t.b.v. aanmelding/incasso:

LIDNUMMER: _____ (niet invullen !!)

NAAM: _____

ADRES: _____

PC+WOOPLAATS: _____

Incassomachtiging **BEDRAG**: € _____ alleen invullen

indien afwijkend van minimale bijdrage

IBAN REK.NR: _____

HANDTEKENING: _____

PLAATS EN DATUM: _____

Incassant ID:

NL55ZZZ400590910000

Kenmerk machtiging: Contributie per jaar

Inleverdata kopij:

5 september

7 november